

Digitalna restauracija filmova: Hrvatska obnovila 38, a Srbija 50-ak klasika

27.11.2025. · 10:24

Izvor: Hina

Autor: Miroslav Edvin Habek

ZAGREB, 26. studenoga 2025. (Hina) - Novim planom financiranja Hrvatske kinoteke predviđeno je ubrzavanje digitalne restauracije hrvatskih filmskih dugometražnih klasika kojih je dosad obnovljeno 38, dok iz Jugoslovenske kinoteke ističu da je dosad restaurirano oko 50 srpskih igranih filmova nastalih nakon 1945.

Novim planom Vlada RH je krajem srpnja, ispod radara šire javnosti, dala suglasnost Ministarstvu kulture i medija za financiranje trogodišnjeg programa obnove audiovizualnog gradiva Republike Hrvatske pohranjenog u Hrvatskoj kinoteci i za to osigurala oko dva milijuna eura.

Novim programom od 2026. do 2028. predviđena je, između ostaloga, cjelovita zaštita do 20 dugometražnih filmova nastalih do 2010. U obrazloženju odluke stoji kako se "gotovo udvostručuje obujam zaštićenih minuta" te se najavljuje i osamostaljenje Kinoteke koja sada djeluje u sklopu Hrvatskog državnog arhiva (HDA) i osiguranje nove kinodvorane.

Drugim riječima, hrvatska država sada ubacuje dodatni novac da bi se restaurirala i za povijest sačuvala hrvatska filmska baština, ponajviše hrvatski dugometražni film nastao do 1990. te, što je iznimno važno, da bi se osigurala autonomija Kinoteke i njezino izravno financiranje.

No, prema riječima kritičara tog projekta, plan dolazi prekasno i donosi premalo. Primjerice, među političarima novi je plan, ali i dosadašnji odnos prema očuvanju hrvatske filmske baštine, najžešće kritizirala Urša Raukar Gamulin (Možemo).

"Nemojmo se zavaravati, to je tek prvi koračić", kazala je Raukar Gamulin ističući da je od ukupno oko 300 dugometražnih hrvatskih filmova digitalno restaurirano njih tridesetak.

Još je oštrij bio proslavljeni redatelj Rajko Grlić koji je novi državni plan proglasio "sramotnim" naglašavajući kako "dva milijuna eura dobije svaka ovdašnja crkva za obnovu oltara ili zvonika" te da "valjda 100 godina filma zaslužuje malo bolji tretman".

Dosadašnji model prespor

Kritičar novog plana je i Vinko Grubišić, direktor Jadran filma, producenčke kuće u kojoj je nastala većina hrvatskih filmskih klasika, koji ističe da je dosadašnji model digitalne restauracije isključivo novcem poreznih obveznika prespor te da u taj proces treba uključiti i "kulturne mecene" – uspješne kompanije. Pritom se većina kritičara poziva na modele digitalne restauracije filmske baštine u susjednim državama, a naročito na model koji se primjenjuje u Srbiji.

Konkretno, u Srbiji se, nakon uvrštenja filmskih klasika na popis kulturnih dobara od posebnog značaja krajem 2016., krenulo u ubrzani proces restauracije dugometražnih filmova koji je kulminirao suradnjom s telekom kompanijama. Kritičari hrvatskog modela obnove filmske baštine tvrde da je to puno bolji od, u Hrvatskoj postojećeg, uglavnom državno subvencioniranog modela.

Pritom se i pozivaju na brojke. Konkretno, izostavi li se nedavna samohvala Telekom Srbije da su u sklopu njihova projekta "Film živi" dosad restaurirana i digitalizirana čak 354 filma u 4K formatu, relevantne podatke ipak otkriva nedavno smijenjen direktor Jugoslovenske kinoteke (Državnog audiovizuelnog arhiva Republike Srbije) Jugoslav Pantelić.

"Pokrenuli smo digitalnu restauraciju poslijeratnog srpskog igranog filma i do sada je, kada se sve zbroji, restaurirano oko 50 naslova, a osigurano je i da se taj proces nastavi narednih godina", kazao je Pantelić u "oproštajnom" intervjuu za Novu.rs.

Pritom je zaključio i kako su nedavno osigurani uvjeti za restauraciju još 10 srpskih filmskih klasika u naredne dvije godine. Najavio je i kako očekuje otvaranje ostavštine Aleksandra Saše Petrovića i Nede Arnerić, kao i nastavak europskog projekta "Sezona klasika" te da će do kraja godine pred publiku izaći i restaurirani film "Nož" Živorada Žike Mitrovića iz 1967.

S druge strane, pak, iz HAVC-a i Hrvatske Kinoteke istakli su najnovije adute u hrvatskoj digitalnoj restauraciji filmskih klasika. Konkretno, u ovoj - posljednjoj godini postojećeg modela restauracije hrvatskih filmskih klasika, završene su ili se završavaju restauracije filmova "Sinji galeb" (1953.) redatelja Branka Bauera, "Skopje 63" (1964.) Veljka Bulajića, "Rondo" (1966.) Zvonimira Berkovića, "Za sreću je potrebno troje" (1985.) Rajka Grlića, "Slučajni život" (1969.) Ante Peterlića, "Akcija Stadion" Dušana Vukotića (1977.) i "Tko pjeva zlo ne misli" (1970.) Kreše Golika .

Srbija prednjači po broju obnovljenih dugometražnih filmova

Pritom valja istaknuti i sličnosti i razlike programa digitalne restauracije filmova u Hrvatskoj i Srbiji. Naime, tvrdnje kako Srbija prednjači po broju obnovljenih dugometražnih filmova (50+ prema 38) treba razmotriti u svjetlu veličine kinematografije i ukupnog broja snimljenih poslijeratnih filmova pohranjenih u Jugoslovenskoj kinoteci koji značajno premašuje broj od oko 300 hrvatskih dugometražnih filmova pohranjenih u Hrvatskoj kinoteci.

Također, treba istaknuti i da hrvatski plan digitalne restauracije dugometražnih filmova predviđa obnovu do 20 klasika u iduće tri godine, a srpski je plan deset filmova u dvije godine. Uglavnom, ističu stručnjaci, oba modela digitalne restauracije, hrvatski i srpski dosad podjednako su (ne)uspješni.

U prilog toj tezi idu i podaci iz kinoteka ostalih republika bivše države sa značajno manjim brojem snimljenih filmova od 1945. do 1990. koji su u mnogo čemu dostigli, ako ne i prestigili, hrvatske i srpske

programe digitalne restauracije. Posebno se izdvajaju primjeri Slovenije i Sjeverne Makedonije.

U prvom slučaju riječ je o Slovenskom filmskom arhivu pri Arhivu Republike Slovenije (SFA/ARS) odgovornom za očuvanje slovenske filmske arhivske baštine od prvih filmskih snimaka na slovenskom tlu 1905. do najnovijih produkcija sufinanciranih državnim novcem.

Digitalnu restauraciju dijelom provode Slovenski filmski centar, javna agencija (čuvar produkcijskih prava bivših produkcijskih kuća 1946.-1991.) Triglav film, Viba film i Slovenska kinoteka, koja je odgovorna za širenje filmske kulture na muzejskoj razini. Set filmova za godišnji plan digitalizacije i naknadnu digitalnu restauraciju priprema se, pak, u suradnji sa Slovenskim filmskim centrom i Slovenskim filmskim arhivom.

"(SFA/ARS) provodi digitalizaciju slovenskih dugometražnih filmova putem vanjskih izvođača odabranih sustavom javne nabave i uz pomoć namjenskih sredstava Ministarstva kulture. Od 2015. do danas digitalizirali smo 23 slovenska dugometražna filma snimljena na 35 mm filmu", ističe se u odgovoru Slovenskog filmskog arhiva.

Sjeverna Makedonija u digitalnoj restauraciji pokazuje zavidne rezultate

S druge strane i Sjeverna Makedonija u digitalnoj restauraciji svojih filmova pokazuje zavidne rezultate. Glavnu riječ u tome ima Filmski arhiv Kinoteke Makedonije koji čuva cjelokupnu makedonsku filmsku produkciju, počevši od filmova prvih snimatelja na Balkanu, braće Manaki, do danas.

Kinoteka Makedonija je 2011. pokrenula dugoročni projekt digitalizacije i digitalne restauracije nacionalne filmske produkcije u kojem je, između ostaloga, dosad digitalno restaurirano više od 30 dugometražnih igranih filmova, uključivši i filmove hrvatskih velikana Branka Bauera "Tri Ane" i "Makedonski dio pakla" Vatroslava Mimice.

Projekt je započeo 2011. s digitalizacijom opusa redatelja Stoleta Popova, a uslijedili su i djelomični ili cijeli opusi Milče Mančevskog, Ljubiše Georgievskog, Kirila Cenevskog, Branka Gapa, ali i filmovi Kole Angelovskog, Dimitrija Osmanlija, Vladimira Blaževskog i ostalih.

Prvi makedonski dugometražni film "Frosina" iz 1952. i prva makedonska komedija "Mirno leto" iz 1961. digitalno su restaurirani 2020., a iduće godine Makedonska kinoteka je nabavila skener i osnovala odjel za digitalizaciju. U slučaju, pak, makedonske Kinoteke vrijedno je istaknuti njihovu iznimno dobru suradnju s, uvjetno rečeno, "velikim" kinotekama Hrvatske i Srbije.

Osim već navedene suradnje s Hrvatskom kinotekom u obnovi filmova hrvatskih filmskih velikana, tri makedonska filma bila su restaurirana u Centru za digitalizaciju u Filmskom arhivu Jugoslavenske kinoteke u Beogradu. Projekt je bio završen krajem 2015. a zaštićeni su bili filmovi "Otac (Ukleti smo, Irina)" Kole Angelovskog, "Žeđ" Dimitrija Osmanlija i "Hi-Fi" Vladimira Blaževskog.

Suradnja, a ne kompeticija, zaključna je poruka čelnih ljudi kinoteka, uvjetno rečenih, "malih" kinematografija bivše države.

*Tekst je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz Programa poticanja novinarske izvrsnosti.

Miroslav Edvin Habek

(Hina) xmeh yam